

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Pedagogická fakulta

Ústav pedagogiky a sociálních studií

Daniel Juřica

Profil pachatele hospodářské trestné činnosti

bakalářská práce

Vedoucí bakalářské práce: PaedDr. Jiří Hejda

Olomouc 2010

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci na téma Profil pachatele hospodářské trestné činnosti vypracoval samostatně a že jsem citoval a vyznačil všechny použité zdroje, z nichž jsem pro svou práci čerpal.

V Hranicích dne 26. března 2010

.....

Daniel Juřica

SHRnutí

Juřica Daniel: Profil pachatele hospodářské trestné činnosti. Bakalářská práce. Univerzita Palackého, Pedagogická fakulta. Vedoucí bakalářské práce: PaedDr. Jiří Hejda. Olomouc: Pedagogická fakulta, 2010.

Pro zpracování své bakalářské práce jsem se rozhodl vybrat si téma „Profil pachatele hospodářské trestné činnosti“, a to z toho důvodu, protože mým cílem, ke kterému práce má směřovat, je přinést jejímu čtenáři osvětlení problematiky hospodářské kriminality, dále ukázat, vyzdvihnout a také zdůraznit, které její formy mají dle mého názoru pro naši společnost nejzávažnější škodlivý vliv a v neposlední řadě věnovat se problému profilování osoby pachatele těchto skutků. V případové studii zároveň provedu porovnání profilů dvou pachatelek ekonomické kriminality, jež byly spolupachatelkami hospodářské trestné činnosti ke škodě ekonomicky rozsáhlého subjektu.

Klíčová slova: profil, hospodářství, trestná činnost, pachatel, ekonomika, právo.

SUMMARY

Profile of perpetrators of crime. Bachelor thesis. Palacky University, Faculty of Education. Thesis Supervisor: PaedDr. Jiří Hejda. Olomouc: Faculty of Education, 2010.

Processing your thesis, I decided to choose the theme of "economic crime profile of the offender activities, and on the ground, because my goal, to which the work is directed, is to bring its readers lighting problematic economic crime, will be shown, highlighting a too emphasize that the forms are, in my opinion, our society most serious detrimental effects, not least to address the problem of profiling people perpetrate these acts. The case study also compares the two profiles perpetrators economic crime, which was an accomplice of crime to the detriment of economically large subject.

Keywords: profile, economy, crime, the offender, economics, law.

OBSAH

0. ÚVOD	6
1. VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ	8
1.1 Základní pojmy	8
1.2 Hospodářská trestná činnost	8
1.3 Ekonomická kriminalita.....	10
1.4 Finanční kriminalita	10
1.5 Bílé límečky	11
2. HOSPODÁŘSKÁ KRIMINALITA V ČR	13
2.1 Vývoj hospodářské kriminality v ČR	13
2.2 Okolnosti vzniku ekonomické kriminality z pohledu pachatele.....	14
2.3 Právní úprava	15
2.4 Význam trestních kodexů	16
2.5 Role trestního práva při ochraně ekonomických vztahů.....	16
2.6 Význam při ochraně společnosti.....	16
2.7 Znaky hospodářské kriminality.....	17
2.8 Podíl hospodářské kriminality ve statistice.....	18
3. NĚKTERÉ NEJVÝZNAMNĚJŠÍ FORMY HOSPODÁŘSKÉ TRESTNÉ ČINNOSTI.....	19
3.1 Podvody	19
3.2 Daňová kriminalita.....	20
3.3 Kriminalita v oblasti dotací z Evropské unie	24
3.4 Korupce.....	25

4. PROFIL PACHATELE TRESTNÉ ČINNOSTI.....	26
4.1 Obecné přiblížení	26
4.2 Podmínky vzniku profilu pachatele	26
4.3 Uznávané postupy stanovování profilu.....	27
4.4 Profil pachatele hospodářské trestné činnosti	29
4.5 Rozdílnost profilu pachatele hospodářské a obecné kriminality	31
4.6 Přeměna v pachatele	33
4.7 Machiavellistická inteligence.....	34
5. PŘÍPADOVÁ STUDIE	37
5.1 Popis skutku v médiích	37
5.2 Shrnutí veřejně dostupných informací k případu	38
5.3 Marta	39
5.4 Pavla.....	40
6. ZÁVĚR.....	42
SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ	43

0. ÚVOD

Termín „profil pachatele hospodářské trestné činnosti“ mne prakticky provází již od samého počátku mého povolání policisty, v rámci kterého jsem se převážnou část deseti let mé služební praxe v oblasti hospodářské kriminality zabýval právě odhalováním hospodářské trestné činnosti.

V případech, kdy není pachatel určitého protiprávního jednání zjevný již od okamžiku prošetřování dané věci a prověřování skutku a kdy se nezabýváme pouze otázkou, zda skutečně došlo či nikoliv ke spáchání jednání naplňujícího znaky některé skutkové podstaty trestného činu vyjádřené v platném a účinném trestním zákoníku, je stanovení profilu pachatele jednou ze zásadních otázek, které nás postupně dovedou k jeho odhalení.

V první a druhé části své práce se budu podrobně zabývat objasněním pojmu hospodářská kriminalita jako zvláštního směru páchané trestné činnosti vůbec, v části třetí svou pozornost soustředím na detailnější popsání některých nejzávažnějších forem, oblastí a znaků hospodářské trestné činnosti sužujících naši společnost. Ve čtvrté části práce přejdu k popsání profilu pachatele trestného činu, jeho stanovování, a to i z pohledu historického vývoje ve světě a u nás. Na tomto místě se budu věnovat poodhalení profilu, charakteristiky, povahy a rysů pachatele hospodářské trestné činnosti. Všechny výše uvedené skutečnosti budu v poslední části své práce sledovat na pozadí případové studie, kde následně porovnáám profil dvou pachatelek hospodářské kriminality, které se více než jeden a půl roku společně dopouštěly ekonomické trestné činnosti, kdy první působila vně poškozeného subjektu a druhá přímo v jeho struktuře.

Mé největší poděkování stran vzniku práce a získání jiného rozměru pohledu na mé povolání patří bezesporu panu PaedDr. Jiřímu Hejdovi, jehož si nesmírně vážím pro jeho obrovské zkušenosti prověřené mnohaletou praxí, pro jeho vědecký a akademický přínos do četných oblastí kriminalistiky a konečně pro jeho příkladný pedagogický přístup k nám studentům. Spolupráce s panem PaedDr. Jiřím Hejdou při vypracování mé bakalářské práce mne naplnila opravdovou profesní hrdostí, že se mohu počítat mezi jeho kolegy, i když samozřejmě méně erudované, vzdělané a zkušené a také vědomím skutečnosti, že vykonáváme službu veřejnosti a státu ve stejném bezpečnostním sboru. V neposlední řadě chci upřímně poděkovat své

manželce Michaele, která to ve vzájemném soužití se mnou posledních osm let nemá vůbec jednoduché; díky mému časově náročnému povolání se společně vidáme pouze o víkendech, ale přesto mi stále zůstává oporou.

1. VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

1.1 Základní pojmy

Hned na samém počátku mé práce je vhodné definovat si výraz hospodářská nebo také ekonomická trestná činnost a dále hojně používaný název finanční kriminalita. Vědou o trestných činech, jejich pachatelích, trestním řízení a trestech, tedy kriminologií je dále v této oblasti používán výraz „kriminality bílých límečků“ a pro jednoduchou orientaci ve všech oblastech s předmětnou tematikou spjatých bylo důležité tyto pojmy přesně vymezit, aby nedocházelo k jejich vzájemnému zaměňování a byly zřejmé všechny jejich vazby mezi nimi.

1.2 Hospodářská trestná činnost

Můžeme použít platné znění trestního zákoníku a jeho systematické rozdělení, kdy za trestnou činnost čistě hospodářského charakteru lze považovat protiprávní činy uvedené v jeho části druhé - zvláštní části, v hlavě VI a označené jako trestné činy hospodářské. V nově platné zákonné úpravě, tedy v zákoně č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, jak jsem již shora vzpomenul, jsou trestné činy hospodářské „odsunuty“ oproti předcházejícímu a již zrušenému zákonu č. 140/1961 Sb. Tímto posunutím trestných činů hospodářských v obsahovém pořadí jdoucím více vzad a zaujetím svého místa v nové zákonné úpravě je vyjádřen historický vývoj společnosti, když oproti dříve platné zákonné úpravě zákonodárce nově vyjádřil větší ochranu životu, zdraví, osobním svobodám, majetku občanů a až následně hmotným a duševním statkům používaných nebo plynoucích z ekonomického podnikání. Změny se však trestnímu zákonu nevyhnuly již v předchozí legislativní úpravě, tedy trestnímu zákonu po pádu „minulého režimu“, kdy se události ve společnosti a jejich odraz v ekonomickém fungování společnosti a hospodářských vztazích projevíly i v novelizovaném trestním zákonu. Uvedení nové právní úpravy je odrazem potřeby přeměny nepružné oblasti druhé hlavy zvláštní části trestního zákona, v níž byly trestné činy hospodářské do konce roku 2009 vedeny, neboť již nevystihovala povahu a rozsah hospodářské trestné činnosti, protože tato nezahrnovala například ani problematiku úplatkářství a mnoho dalších trestných činů majících rozhodující význam vzhledem k oprávněným zájmům demokratické společnosti, jež by moderní legislativa měla ochraňovat. V případě strohého dodržování předchozího rozdělení

mohlo v extrémním případě dojít i k situaci, že řada protiprávních úkonů a činů se svými důsledky, které se projevovaly především v ekonomice, by nebyla vůbec zahrnována do oblasti hospodářské trestné činnosti. Doktor *Jan Chmelík*, na jehož přednáškách prováděných na základě resortních školení v mém zaměstnání jsem měl čest být přítomen a čerpat tak vědomosti in natura, obecně definoval hospodářskou kriminalitu zaviněným společensky nebezpečným jednáním, popsáním již nyní ve zvláštní části trestního zákoníku, poškozujícím nebo ohrožujícím hospodářský pořádek státu, systém ekonomických a souvisejících právních vztahů, jejich fungování, dále práva a oprávněné chráněné zájmy subjektů těchto vztahů.

Hospodářskou trestnou činností se tedy nazývá protiprávní jednání pachatele naplňující znaky skutkové podstaty některého trestného činu vyjmenovaného v hlavě šesté, části druhé - zvláštní části trestního zákoníku, aniž by bylo důležité, zda se postavení pachatele nachází uvnitř nebo vně poškozeného subjektu. Protiprávní jednání pachatele naplňují skutkovou podstatu takového trestného činu za podmínky, že k němu došlo ve vztazích založených na základě pracovního nebo obchodního práva, a to k tíži zaměstnavajícího subjektu nebo na základě jiného poměru vztaženého k hospodářství, ekonomice nebo financím. Naplňují současně skutkovou podstatu předmětného trestného činu i v takovém případě, pokud při jeho páchání jsou pachatel či poškozený v postavení subjektů vykonávajících podnikatelskou činnost a trestná činnost souvisí s jejich předmětem podnikání a konečně když protiprávní jednání slouží k legalizaci trestné činnosti, nebo jsou zařazena do oblasti hospodářské trestné činnosti na základě ratifikovaných a vyhlášených mezinárodních smluv.

Zároveň naplňují skutkovou podstatu trestných činů veřejných činitelů a trestných činů souvisejících s úplatkářstvím, pokud se jich dopustil představitel veřejné moci a správy při výkonu své pravomoci v souvislosti s plněním hospodářských úkolů v obecném zájmu nebo takové jednání proti tomuto představiteli směřovalo.

Do oblasti hospodářské kriminality jsou tak začleňovány i některé trestné činy proti majetku spáchané za okolností, jež jsme si výše vyjmenovali; příkladem zde slouží zpronevěry, podvody, úpadkové delikty, kdy hospodářská trestná činnost je

takto vnímána i v běžném životě. Například v policejních statistikách jsou tyto přečiny a zločiny vykazovány společně.¹

1.3 Ekonomická kriminalita

K uvedení pojmu ekonomická kriminalita lze následně vydefinovat, že se jedná o takové protiprávní ekonomické jednání, kterým byl dosažen finanční nebo jiný prospěch na úkor konkrétního ekonomického subjektu, jímž je stát, obchodní společnost, fyzická osoba a podobně, pokud toto jednání naplňuje zákonné znaky skutkové podstaty konkrétních trestných činů. Na tomto místě je nutné také uvést, že ekonomické jednání je jednáním, které je realizováno v ekonomickém prostředí za použití ekonomických nástrojů a jeho realizátory jsou fyzické osoby znalé způsobu využívání těchto nástrojů. Lze tedy konstatovat, že existují mnohé snahy definovat ekonomickou kriminalitu buďto jako samostatnou oblast či alespoň jako zvláštní součást hospodářské kriminality. Předložená vymezení ekonomické kriminality užívají stejné nebo podobné podstatné a základní znaky jako v předchozí kapitole definovaná hospodářská trestná činnost. Na základě těchto zjištění je na místě tedy učinit závěr, že názvy hospodářská a ekonomická kriminalita jsou shodné výrazy a označení pro stejnou oblast.²

1.4 Finanční kriminalita

Jestliže budu definovat pojem finanční kriminalita, dostávám se k jedné z nejvýznamnějších sfér hospodářské trestné činnosti, jejíž vystižení spočívá v trestné činnosti směřující proti fungování bankovního systému, kapitálového trhu a finančních institucí, zejména bank, burz, pojišťoven, investičních společností a investičních fondů, penzijních fondů a od vstupu České republiky do Evropské unie i fondů Evropské unie.³ Mohu tedy říci, že finanční kriminalita spadá do oblasti hospodářské trestné činnosti a více nežli skutkovou podstatou činu se liší předmětem napadeným protiprávním jednáním, tedy předmětem útoku a jinými subjekty protiprávním jednáním napadenými. Když si zde příkladem uvedu některé poškozené,

¹ KUČHTA, Josef, et al. *Hospodářská trestná činnost*. Brno: Masarykova univerzita, 2007. 111 s. ISBN 9788021042568.

² CHMELÍK, Jan; HÁJEK, Pavel; NEČAS, Stanislav. *Úvod do hospodářské kriminality*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005. 167 s. ISBN 808689813X, s. 17.

³ ŠÁMAL, Pavel, et al. *Podnikání a ekonomická kriminalita v ČR*. Praha: Právo a hospodářství (C.H. Beck), 2001. 776 s. ISBN 8071794937, s. 174.

může se jednat v případech pojistného podvodu o pojišťovny, u podvodů převáděním různých obchodních subjektů na osoby nechápající vůbec význam slova ekonomie o různé obchodní organizace i prostě jen o občany, kdy se dá mluvit o ekonomické trestné činnosti v rámci uvedených podmínek, ale nejedná se o nic vystupujícího z řady.⁴

1.5 Bílé límečky

Jestliže se již zabývám pojmem ekonomická kriminalita, narazím zde nevyhnutelně na fenomén označený jako „trestná činnost bílých límečků“ vyvstávající ve Spojených státech amerických, a to prvně v roce 1939 definováním kriminologem *Erwinem H. Sutherlandem* jako jednání, které spáchala vážená, vysoce společensky postavená osoba v rámci svého povolání, využívajíc přitom své důvěryhodnosti vyplývající z jejího vysokého sociálního statutu a prestiže, náležejícím vyšším společenským vrstvám.⁵ Jak si však trestnou činnost bílých límečků mohu přiblížit tak, abych se na ni mohl podívat více z blízka? *M. Scheinost* uvádí trestnou činnost tzv. bílých límečků kriminologicky jako hospodářskou trestnou činnost, páchanou při výkonu profese představitelem legálního podnikání, tj. obcházení pravidel a porušování zákonů v rámci výkonu profese na místě, které to umožňuje, s cílem získat vyšší zisk.⁶ Když se na bílé límečky podívám blíže, mohu je označit za nejvyšší společenskou vrstvu pachatelů ekonomické kriminality, vystupující jinak jako vážení a řádní občané, za kterými stojí jejich úspěchy a postupy v zaměstnání nebo ve vedení vlastních společností, jsou zajisté netrestaní v žádném sociologickém významu tohoto slova, okolní svět jim plně důvěřuje, nebyli ani okrajově spojováni s žádnou trestnou činností, mají dlouholeté speciální zkušenosti a praktické znalosti v oblasti, ve které jsou odborníky, mají značnou pracovní pravomoc a odpovědnost za přijímaná rozhodnutí a velice často se jedná o osoby zastávající politické funkce a to na všech úrovních státní a komunální hierarchie, ve které zastávají důležité funkce mající samozřejmě napojení na různé ekonomické subjekty, v jejichž prospěch zcela jistě nebezpečně a nezištně působí a vyvíjejí činnost a prosazování jejich zájmů

⁴ KUČHTA, Josef, et al. *Hospodářská trestná činnost*. Brno: Masarykova univerzita, 2007. 111 s. ISBN 9788021042568.

⁵ NOVOTNÝ, Oto, et al. *Kriminologie*. Praha: ASPI, 2008. 527 s. ISBN 9788073573775, .

⁶ SCHEINOST, Miroslav. *Pojetí organizovaného zločinu a jeho vztah k dalším kategoriím kriminality*. Kriminálnístika [online]. 2004, 4, [cit. 2010-01-16]. Dostupný z WWW: http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/kriminálnístika/2004/0404/scheinost_info.html>.

skrývají za politická rozhodnutí a tak prostý občan velice často nemá ani sebemenší potuchy o dalších značných hospodářských důsledcích těmito lidmi přijímaných opatřeních a jen to vypovídá o celkové takzvané globalizaci. Musím zde uvést, že jsem se v poslední době často s těmito praktikami okrajově setkal a musím konstatovat, že před naší společností leží ještě velký kus práce, než se dopracujeme k politické garnituře, za kterou budou hovořit předchozí úspěchy a jež bude moci ukázat na dobře odvedenou práci hovořící samu za sebe a nebude se nikoliv jednat opět jen o zničehonic zjevivšího se politika vedeného touhou po získání politického postu, za kterým vidí jen svůj osobní, privátní zisk, jenž jej vlastně ke vstupu do politiky motivoval.

Pokud se podívám i na konkrétní hospodářskou trestnou činnost páchanou bílými límečky, tato je často velmi rozsáhlá a prováděna vysoce odborným způsobem za použití nejsložitějších metod dopomáhajících mimo jiné k co nejmenší pravděpodobnosti odhalení a bývá páchána i v pozdějších fázích za podpory již zkušených pachatelů, třeba napojených i na organizovaný zločin.⁷

⁷ KUČHTA, Josef, et al. *Hospodářská trestná činnost*. Brno: Masarykova univerzita, 2007. 111 s. ISBN 9788021042568.

2. HOSPODÁŘSKÁ KRIMINALITA V ČR

2.1 Vývoj hospodářské kriminality v ČR

Velmi negativním jevem v naší společnosti v posledních dvaceti letech je zcela jistě nárůst zločinnosti, která již před nějakým časem počala nabývat nových forem, kdy velmi vysoká je zejména hospodářská kriminalita. Rozsáhlost a intenzivnost hospodářské trestné činnosti velmi zásadně působí na celkový život společnosti a jeho kvalitu. Mimo jiných zřetelů tato trestná činnost ovlivňuje základy stability platformy příjmů státu, jejichž omezení má za následek dlouhodobé zpochybnění a funkci státního soukolí. Dá se říci, že závažná hospodářská kriminalita v posledních letech nabyla takových proporcí, že se značně odráží jak na celém stavu hospodářství státu, tak na důvěře občanů v právní systém a jeho fungování ve společnosti. Již dávno a je to jevem v celé oblasti kriminality, kde jde o velké peněžité částky, se ukázala nejen přizpůsobivost a rychlá reakce pachatelů trestné činnosti, tak také skutečnost, že orgány činné v trestním řízení a také finančně kontrolní složky státu jsou vždy o nejméně krok zpět za původci ztrát mnohdy velkého rozsahu. Dá se i říci, že státní složky bývají mnohdy i bezmocné a často lze pozorovat i jejich nedostatečnou vůli svádět účinný zápas s původci následků hospodářské trestné činnosti.

Nezbývá mi než souhlasit se zdravým názorem, že ne vždy ve vývoji naší polistopadové společnosti byla předem zmíněná skutečnost respektována i vývojem v zákonodárné oblasti. V počátečním stavu ovlivněném potřebou vymazání z trestního zákona starých skutkových podstat požadovaných totalitní mocí předcházejícího vládnutí jedné strany v našem státě došlo v pozměňování právního systému k až zvrhlému uvolnění vedenému chvályhodnou snahou o co v nejmenší míře svazovat a zasahovat do hospodářských činností a ponechat tak všem ekonomickým subjektům co nejširší možnost uplatnění se v nově vzniklém tržním hospodaření s naprostou svobodou vyvíjení podnikatelských aktivit. V tuto chvíli musím vzpomenout vyjádření jednoho z mých blízkých přátel ve směru k uvolnění všech takzvaně „normalizačních“ procesů, jež před rokem 1989 svazovaly jakoukoliv možnost ekonomicky vyniknout i při nejvyšším úsilí. Asi v roce 1994 tehdy řekl památnou větu: „Velká škoda, že jsme nebyli dospělí již v roce 1989 a nenaskočili do rozjíždějícího se vlaku demokratické ekonomiky, kde jsme se teď mohli vézt v první

třídě a být majiteli ničím neomezené režijní jízdenky.“ Nelze také na tomto místě opomenout skutečnost, že veškeré uvolnění a jakýsi „divoký západ“ ve všech odvětvích podnikatelských činností a ekonomických vztahů byl také schvalován i nejuznávanějšími osobnostmi rodící se demokratické společnosti a stále mám vrytu do paměti větu vyřčenou tehdejšími i stále nyní jedním z nejvýznamnějších politiků naší země: „Potřebujeme horních deset tisíc a je jedno, jak je získáme.“

Na toto údobí dále navázala éra, která je příznačná mylným výkladem úlohy práva v hospodářství a ekonomice a začalo docházet i k projevům opačných sklonů a to k narovnávání všech negativních úkazů v podnikatelské a hospodářské oblasti prostřednictvím trestního práva, z čehož pramení obava z prověřování některé ze stran dotčených subjektů všech nevyhovujících výsledků konkrétního ekonomického případu. Nevyhnutelným pokračováním vývoje moderní demokratické společnosti pak je nalezení určité střední cesty vyvinuvší se v poměrně nevelkém korigování hospodářských spojitostí mezi ekonomickými a dalšími právníky i fyzickými osobami, kdy však došlo až k vytvoření jakési správné oblasti pro normativní pohyb všech vzájemně se ovlivňujících ekonomických a dalších subjektů a vytvoření záruk rovnosti práv vymezených fungující legislativou a správou.⁸

2.2 Okolnosti vzniku ekonomické kriminality z pohledu pachatele

Pachatel hospodářské trestné činnosti patří obvykle k osobám, kterým se v nitru subjektu důvěřuje. V konkrétní společnosti jsou dobře známi a pravděpodobně již dosáhli vyšších manažerských pozic – dvě třetiny všech pachatelů jsou členy vrcholného vedení obchodních společností. Tito lidé tedy mají přístup k vysoce důvěrným informacím a mohou způsobit firmě největší škody. Tyto závěry jen podtrhují fakt, že je důležité chápat důvěru jako hlavní rizikový faktor. Pro vedení společností je proto nezbytné nalézt rovnováhu mezi důvěrou a kontrolou. Z teoretického hlediska lze hovořit o třech důležitých faktorech, které se spácháním zločinu souvisejí: příležitost, motiv a racionalizace.

Příležitost se nejčastěji objeví kvůli nedokonalému soukolí kontrolních mechanismů společnosti. Je tak nastoleno klima, kdy potencionální pachatel cítí, že jej jeho jednání může dovést ke kýženému zisku, aniž by jeho čin byl rozkryt.

⁸ KUČHTA, Josef, et al. *Hospodářská trestná činnost*. Brno: Masarykova univerzita, 2007. 111 s. ISBN 9788021042568.

Společnosti proto svá oddělení vnitřní kontroly zaměřují i na prevenci proti skutečným navozujícím zmíněný dojem. Zavádějí určité druhy kontrol a účinných pravidel řízení rizik spojených s podvodným jednáním. Ve vyspělých zemích je jednoznačným zvykem přistupovat k sobě při vzájemném jednání s myšlenkou na provedení poctivého obchodu, avšak v naší zemi se lze spíše setkat s přístupem, jak využít víru v poctivé jednání ve svůj osobní prospěch.

Motivací bývá vnitřní ekonomický tlak, pocházející ze způsobu života neodpovídajícího finančním možnostem pachatele, ale také z vnitřního pocitu špatného ohodnocení za vykonanou práci. Podnětem také může být snaha dopracovat se k příliš nedosažitelně stanoveným finančním metám a jistým faktorem zde může být i neopodstatněný pocit vlastní výjimečnosti a chtivost.

Racionalizací je interní rozmluva pachatele, kterou si své činy ospravedlňuje. Sám sebe přemlouvá, že má opodstatněný požadavek na vyšší finanční ohodnocení a je pro něj tedy v konfrontaci s vlastním svědomím jednodušší si finanční prostředky opatřit na úkor poškozeného subjektu.⁹

Přesvědčení, že „když to dělají ostatní, tak je to v pořádku“, je v ČR častější (60 %) než v zemích střední a východní Evropy (58 %) a ve světě (35 %).

2.3 Právní úprava

Páchaná trestná činnost hospodářského charakteru je významnou součástí trestních kodexů vyspělých zemí celého světa a toto je pravdou i pro náš nově platný trestní zákoník, tedy platí, že s postihem hospodářské trestné činnosti se i nadále počítá. Vzpomeňme nejdůležitější pohnutky, pro něž je nutno chránit důležitost sociální vazby v hospodářské oblasti, a kterých je celá řada. Je nasnadě, že ne vždy je možné tyto vztahy ochránit občansko-právní cestou nebo snad i prostředky ležícími zcela mimo justici a je zcela nepředstavitelná možnost ochrany ekonomických vztahů mezi ekonomickými subjekty a státním zřízením bez užití pomyslně visícího Damoklova meče v podobě trestní sankce.¹⁰

⁹ KPMG [online]. 2007 [cit. 2010-02-16]. *Profil typického pachatele podvodného jednání – průzkum 2007 (shrnutí)*. Dostupné z WWW: http://www.kpmg.cz/czech/images/but/CZ_Profil-pachatele_2007.pdf, s. 6.

¹⁰ KUČHTA, Josef, et al. *Hospodářská trestná činnost*. Brno: Masarykova univerzita, 2007. 111 s. ISBN 9788021042568.

2.4 Význam trestních kodexů

Nelze než souhlasit s názorem, že význam trestního práva obecně a s plným dopadem i v ekonomice spočívá v tom, že již sama pohrůžka trestem působí jako významný faktor pro plnění právních povinností. Odhalování a trestání protiprávních jednání uvedený preventivní účinek pohrůžky trestem podporuje a naopak nedostatečná činnost orgánů činných v trestním řízení prevenci kriminality snižuje.¹¹

2.5 Role trestního práva při ochraně ekonomických vztahů

Trestní právo samotné nemá tu moc vymazat skutky zakládající trestnou činnost v hospodářství. Je však nezastupitelné v podobě podpůrného a nenahraditelného prostředku ochrany hospodářských vazeb mezi ekonomickými subjekty. Roli trestního práva v ekonomice nelze opomíjet jak ze stránky předcházení trestné činnosti, tak hrozby trestu za jednání vymezené trestním zákonem. Trestní právo však nedisponuje takovými prostředky, aby mohlo odstranit nebo výrazněji snížit faktory, které tuto kriminalitu vyvolávají. Je hlavně zřejmé, že prostřednictvím trestního kodexu nelze vytvářet nové vztahy mezi hospodářskými subjekty nebo je nějak omezovat. I z tohoto pohledu lze trestní právo ve vztazích ve společnosti užívat jen jako nejzazší prostředek a poslední možnost, kterou je vhodné aplikovat, kde je vazba mezi ekonomickými subjekty natolik nenávratně zpřetrhána a zničena a nelze je již narovnat jinými prostředky než trestněprávní cestou a je tedy vidět jen záchranná role odvety v podobě trestu, který v této chvíli v oblasti prevence může působit již jen na další subjekty, které se v důsledku hrozby mají vyvarovat sklouznutí mimo rámec normativů chráněných trestním právem.¹²

2.6 Význam při ochraně společnosti

Zakotvení jednotlivých skutkových podstat trestných činů a jejich rozpoznávacích prvků v trestních předpisech je velice důležité pro funkční postihování záporných fenoménů, neboť pro ekonomické subjekty se jedná o první signál při rozhodování o vlastní možnosti pohybování se v prostoru vymezeném pro podnikatelské vztahy a také o vědomí přítomnosti legislativních prvků ochrany vlastní

¹¹ KUČHTA, Josef, et al. *Hospodářská trestná činnost*. Brno: Masarykova univerzita, 2007. 111 s. ISBN 9788021042568.

¹² KUČHTA, Josef, et al. *Hospodářská trestná činnost*. Brno: Masarykova univerzita, 2007. 111 s. ISBN 9788021042568.

existence. Jelikož na elementy způsobující komplikace v ekonomice trestním donucováním působí právo jen nepřímo, důležitá v tuto chvíli je odezva společnosti, tedy jí pověřených institucí pro odstranění momentálně vyvstanuvších negativních projevů v hospodářské oblasti a tím odstranění v konečném součtu i škodlivých důsledků na nejen ekonomické fungování celého státu. Je žádoucí, aby hlavní slovo v tuto chvíli měly jiné než represivní oblasti společenského systému, zejména funkční občanskoprávní a obchodněprávní vymezení ekonomických vztahů, hospodářské soutěže a podnikání. Toto vymezení má obsahovat materiálně právní korekci vazeb živnostenských činností a ekonomických vztahů, ale i zakotvení zvyklostí v postupech domáhání se narovnání protiprávním jednáním narušeného stavu subjektu, což není možné bez vžitých morálních hodnot převzatých všemi vtaženými osobami, funkční dozorující správy, fungujícího státního zřízení.¹³

2.7 Znaky hospodářské kriminality

Již při vstřebávání informací poskytnutých veřejnými sdělovacími prostředky lze dosáhnout oprávněného názoru, že trestná činnost v hospodářské oblasti v naší republice dosahuje takového stupně, že je schopná vyvést z rovnovážného stavu nejen důvěru všech občanů v právní zřízení v našem státě, ale i destabilizovat celou ekonomiku. Patologické změny způsobené hospodářskou trestnou činností nezůstávají bez odrazu na důvěře společnosti ve funkčnost demokratického tržního hospodářství a tedy i demokratického politického zřízení, se kterým je spojeno. Nejde jen o vytváření nezdůvodnitelných soukromých vlastnictví osob a tím rozdílů vnímaných lidmi mezi nimi, kdy si v provázané společnosti nejsme vzájemně schopni ani představit, kde ten či onen fyzický subjekt ke svému majetku přišel, a tedy vyvstává pochybnost o jeho legálním nabytí, ale je zde i poškozována podstata právních předpisů, na nichž se tržní hospodaření zakládá. Úroveň tohoto nebezpečí je stupňována odstředivým jevem a zbavuje společnost bezúhonných firem, jež nejsou schopny se svým poctivým přístupem k tržnímu prostředí se vyrovnat se soupeřícími firmami těžícími z hospodářské trestné činnosti. Subjekty dosáhnoucí takto nejvyšších postavení v ekonomickém životě se následně snaží prosazovat své zájmy ve sférách politiky státu, ovlivňují například přidělování grantů a dotací Evropské unie, veřejných

¹³ KUČHTA, Josef, et al. *Hospodářská trestná činnost*. Brno: Masarykova univerzita, 2007. 111 s. ISBN 9788021042568.

zakázek, tedy jak zní lidové pořekadlo „peníze dělají další peníze“. Tyto ekonomicky silné subjekty dále využívají svých finančních prostředků pro přechod do politiky a získávají tak vliv na normotvorbu podle svých potřeb a dalších ekonomických zájmů.¹⁴

2.8 Podíl hospodářské kriminality ve statistice

Pokud jde o hospodářskou kriminalitu, jedná se pravděpodobně o nejvíce skrytou kriminalitu, když její podíl na celkovém počtu odhalené trestné činnosti byl v roce 2008 asi necelých 10%, a z celkového počtu zjištěných trestných činů se jedná o 32 000 skutků za rok¹⁵ s objasněností této trestné činnosti 49%, avšak když vezmeme v potaz počet odsouzených osob dle soudních statistik, tak jejich počet nepřesáhl číslo 1 200, což je proti skoro 18 000 stíhaných osob ve vyšetřování velmi nízké číslo¹⁶, které však může být zkresleno průtahy v soudním řízení nebo překlenutím jednotlivých případů mezi kalendářními roky ve vykazování v policejních statistikách.

¹⁴ KUCHTA, Josef, et al. *Hospodářská trestná činnost*. Brno: Masarykova univerzita, 2007. 111 s. ISBN 9788021042568.

¹⁵ Mvcr.cz [online]. 2009 [cit. 2010-01-21]. *Ministerstvo vnitra České republiky*. Dostupné z WWW: <http://www.mvcr.cz/soubor/zprava2008-pdf.aspx>, s. 7.

¹⁶ Mvcr.cz [online]. 2009 [cit. 2010-01-21]. *Ministerstvo vnitra České republiky*. Dostupné z WWW: <http://www.mvcr.cz/soubor/zprava2008-pdf.aspx>, s. 23.

3. NĚKTERÉ NEJVÝZNAMNĚJŠÍ SKUTKY HOSPODÁŘSKÉ TRESTNÉ ČINNOSTI

3.1 Podvody

Podvody obecně mají dalekosáhlý dopad na společnost jako celek a tyto dopady často přesahují přímé finanční důsledky. Zisky z podvodů se přitom mohou objevit i v podpoře terorismu a extremismu. Řada podvodů přitom zůstává často bez povšimnutí a tak podvodná jednání zásadní způsobem postihují společnost a ekonomiku. Podvody mají rozsáhlé následky zvláště ve spojení s korupcí k získání vlivu na rozhodovací procesy v politice a ekonomice, a to od lokální až po celostátní úroveň. Nejnebezpečnější aspekt podvodů spočívá v tom, že jejich pachatelé jimi mohou zasáhnout jakoukoli část společnosti a v ekonomice zvýhodňovat ty podnikatelské subjekty, které přistoupí na spolupráci při podvodech. Specifickými a přitom velmi závažnými podvody je falšování dokumentů osob a podkladů o pohybu zboží, jakož i výroba falsifikátů značkového zboží, které se dostává do legálního prodeje, přičemž tato nelegální aktivita je často velkou částí společnosti tolerována a akceptována.

Podvody přitom zahrnují celou škálu protiprávního jednání, od podvodů s daní z přidané hodnoty, přes investice a podvody v oblasti sociálního zabezpečení až po podvody v rámci čerpání fondů EU a veřejných soutěží. Časté je i porušování práv duševního vlastnictví, pašování cigaret, alkoholu a pohonných hmot, které mají přímé dopady na daňové úniky.

Zvláštním podvodem je podvod vyplývající z obchodních vazeb mezi subjekty, v jejichž rámci dochází k různým formám trestné činnosti a jednání za využití různosti vztahů mezi kupujícím, prodávajícím a prostředníkem. Obchodní podvody existují jak na úrovni vnitřního trhu ČR, tak v obchodních vztazích se třetími zeměmi, a to jak zeměmi EU, tak mimo EU. Závažným znakem podvodů v obchodních vztazích je použití legálních obchodních struktur a zapojení přepravy zboží, v neposlední řadě má na tyto podvody vliv globalizace, odbourání hraničních kontrol v rámci EU a tlak na omezování celních překážek vůbec, kdy článek 25 Smlouvy o Evropském společenství zakazuje členským státům vybírat cla a takzvané dávky s účinkem rovnocenným clu vůči importu a exportu jen z důvodu, že zboží

přechází přes hranice.¹⁷ K tomu se váže korumpování, pronikání do státních orgánů a podvody s doklady totožnosti osob, obchodních subjektů a zboží. Obchodní sítě působící v mezích zákona jsou využívány pro krytí vazeb trestné činnosti na jejich pachatele, čímž tito pachatelé unikají pozornosti orgánů dohlížejících na dodržování platných zákonů a legislativy a tím i orgánům činných v trestním řízení. Jak je v oblasti podvodů více využíváno nových vědeckých poznatků, tím více společností v jakékoliv fázi jejich provozování, tedy skutečných, likvidovaných nebo vůbec fiktivních, je v nich zapojeno.

3.2 Daňová kriminalita

Daňová kriminalita je rovněž jen specifickou formou podvodu. Nejčastěji zjištěným trestným činem bylo zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle ustanovení § 148 trestního zákona, jež je nyní vedeno po legislativní změně v nově platném trestním zákoníku ve stejně nazvaném skutku pod číslem § 240. Těchto skutků je dle posledních policejních statistik registrováno 725,¹⁸ když z tohoto čísla je zřejmá i několika set procentní skrytost zmíněné trestné činnosti s upozorněním na již výše uvedený možný statistický posun a dále možnost srovnání v důsledku častých zákonodárných změn v této problematice.

Latenci zmiňované trestné činnosti má na svědomí i malá vnímavost společenství, když je zde patrné přetrvávání vědomí předcházející společenským změnám provedeným roku 1989, před kterými jednoznačně platilo pravidlo, kdo neokrádá stát, okrádá sebe a občané tvořící společnost si častokrát neuvědomují skutečnosti, že okrádání státu znamená v první řadě okrádání jich všech, kdo bere ze společného, bere i z mého, a vnímají trestnou činnost v oblasti daní i jaksi z jánošíkovského hlediska a často oceňují vlohy pachatele trestné činnosti a získání vlastního prospěchu.

Trestná činnost z této oblasti je plánována do nejmenších detailů, dobře organizována, dlouhodobě připravována, prováděna ve spojení pachatelů, u nichž se zcela jistě dá hovořit o organizovaném zločinu v plném jeho rozsahu.

¹⁷ OUTLÁ, Veronika, et al. *Právo Evropské unie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2006. 388 s. ISBN 80-86898-97-0, s. 182.

¹⁸ Mvcr.cz [online]. 2009 [cit. 2010-01-21]. *Ministerstvo vnitra České republiky*. Dostupné z WWW: <http://www.mvcr.cz/soubor/zprava2008-pdf.aspx>, s. 23.

Znaky této trestné činnosti se prolínají s činností velkých mezinárodních korporací, přesahující hranice jednotlivých států, když se může lišit národní prostor spáchání trestné činnosti a projevení se účinků trestné činnosti, když zdánlivě různé společnosti jsou propojeny vlastnickými vztahy a jedná se vlastně o spojitý ekonomický subjekt.

Za další společný jmenovatel této trestné činnosti lze označit i osoby pachatelů, kteří se rozhodně nerekrutují ze spodiny společnosti a pocházejí nejméně ze středních a často vysoce postavených společenských vrstev nakládající politickým vlivem i ekonomickou mocí. Zastávají vysoké manažerské pozice v mašinériích hospodářských subjektů, disponují se značnými peněžními prostředky důležitými pro podpůrnou činnost páchaní skutků prostřednictvím offshorových společností, které se využívají v případě, kdy podnikatel nechce, aby bylo možné na obchodním rejstříku veřejně dohledat jméno vlastníka. Založí si zahraniční společnost, která vlastní jeho českou společnost. Vhodné jsou pro tento účel především Seychelly, Panama nebo anglické společnosti, u nichž je téměř nemožné zjistit informace o jejich vlastnících,¹⁹ využívá finanční prostředky k podplácení úředníků státní správy, případně pro vyvíjení činnosti uvnitř konkurujících subjektů. Tito pachatelé bývají velmi vzdělaní, mají četné zkušenosti s provozováním ekonomických subjektů, mají zmapovány jednotlivé směry hospodářství, disponují rozsáhlými vztahy, nemají finanční nebo přístupové problémy opatřit si nejnovější technické novinky k podpoře svého konání a neváhají využít za použití hmotných statků také služeb subjektů, které nemají etický problém pohybovat se ve své profesní činnosti na hraně zákona.²⁰

Současný systém DPH v EU přitom ponechává značný prostor pro podvody. Dodávky zboží v rámci EU mezi osobami podléhajícími daňové povinnosti nepodléhají odvodu DPH v členském státě prodávajícího, protože tato daňová povinnost je uložena v členském státě kupujícího a působí jako katalyzátor pro skupiny pachatelů při opakovaných mezistátních prodejkách. Tyto transakce často postrádají jakoukoli obchodní logiku a slouží čistě k účelu vyhnutí se daňové povinnosti tím, že není zaplácena DPH národním daňovým úřadům, jde tedy o podvod v rámci obchodních řetězců, nebo jsou vyžadovány nadměrná vrácení výdajů.

¹⁹ NÁDOBA, Jiří. *Daňový ráj: diskrétní přístav pro české boháče*. Hospodářské noviny [online]. 2007-5-29, 29/5/2007, [cit. 2010-01-21]. Dostupný z WWW: <http://hn.ihned.cz/c3-21255920-500000_d-danovy-raj-diskretni-pristav-pro-ceske-bohace>. ISSN 1213-7693.

²⁰ KUČHTA, Josef, et al. *Hospodářská trestná činnost*. Brno: Masarykova univerzita, 2007. 111 s. ISBN 9788021042568.

Nepřetržitou změnou vnitřního řádu společností a jejich zanikání po využití k daňovému podvodu jsou pachatelé této trestné činnosti poměrně úspěšní při zakrývání svých podvodných jednání.

V souvislosti se závažnou daňovou trestnou činností je nutno podotknout, že se často jedná o latentní, a proto obtížně odhalitelnou trestnou činnost již v jejím průběhu, neboť této trestné činnosti se pachatelé dopouštějí v mnoha případech až vlastními účetními podvodnými operacemi a k tomu účelu zhotovenými podklady. Problém spočívá zejména v nutnosti zpětně prokazovat činnost, na které byl nezdaněný zisk vytvořen. Největší potíže ale nastávají tam, kde je nutno zpětně vyvrátit, že v minulosti neproběhl obchod, který byl tedy jen zdánlivý, avšak přitom řádně účetně zaznamenan. Je velmi problematické vyvrátit tvrzení něčeho, co se nikdy nestalo. Dokazování probíhá obvykle v oblasti skutků, které se staly.

Nejzávažnější daňová kriminalita zpravidla vykazuje vysokou propracovanost ze strany pachatelů, což výrazně zvyšuje objem potřebných úkonů při dokazování a prodlužuje celkovou dobu trestního řízení takovýchto případů.

V posledních letech se potvrzuje změna trendu daňové trestné činnosti. Formy jejího páchaní se neustále zdokonalují, trestná činnost se pachatelům stále obtížněji dokazuje. Na závažné daňové trestné činnosti mají zpravidla podíl skupiny pachatelů (i několik desítek), trestná činnost je organizována tak, aby se jednotliví pachatelé podílející se na trestné činnosti navzájem neznali, každý má určené své místo v kriminální struktuře organizace a na nejnižším stupni zná pouze svého nejbližšího nadřízeného. Pachatelé při páchaní trestné činnosti organizují, za nemalých investic, svoji činnost tak, aby byla těžko odhalitelná a aby jejich případné sledování nebo jiné operativně pátrací úkony byly znemožněny, a to například jednorázovým používáním mobilních telefonních přístrojů a SIM karet s předplaceným kreditem, dokonce již použili i kryptotelefony.²¹ Neustále roste i výše škod daňové kriminality.²²

Přes všechny problémy a těžkosti spojené s odhalováním a vyšetřováním daňové trestné činnosti se daří s ní orgánům činným v trestním řízení bojovat, o čemž svědčí níže uvedený případ z roku 2008, který lze zařadit mezi největší zásahy směřované vůči hospodářské trestné činnosti, a to co do počtu nasazených sil a

²¹ Newton I.T. [online]. 21.6.2010 [cit. 2010-02-26]. *Archiv Mladé fronty DNES*. Dostupné z WWW: <http://archiv.newton.cz/mf/2005/06/21/7cacb0de4dcf88c4609bc7ebe2a2c3e1.asp>.

²² Mvcr.cz [online]. 2009 [cit. 2010-01-21]. *Ministerstvo vnitra České republiky*. Dostupné z WWW: <http://www.mvcr.cz/soubor/zprava2008-pdf.aspx>, s. 23.

prostředků policie a celní správy. O velikosti a ojedinělosti těchto akcí svědčí i úkoly, které následovaly po samotném zadržení pachatelů a nelegálního zboží, spočívající mimo jiné v uskladnění zajištěných věcí, kdy se jednalo o stovky tun tabáku a jiného materiálu potřebného k výrobě cigaret.

Celníci a policisté při operaci ASTOR zlikvidovali další nelegální továrnu na cigarety. Odbory Pátrání a dohledu Celních ředitelství Praha, České Budějovice a Brno začaly v roce 2006 šetřit podvody s tabákovými výrobky. V sobotu 3. května 2008 byla zahájena závěrečná fáze přes rok trvající operace s krycím názvem „ASTOR“. Na operaci, kterou organizoval Útvar odhalování korupce a finanční kriminality služby kriminální policie a vyšetřování v úzké spolupráci s Celní správou ČR a Národní protidrogovou centrálou se podílelo přes 400 celníků a policistů.

Během mnohaměsíčního sledování se podařilo zadokumentovat dovoz komponentů i vlastní nelegální výrobu a distribuci cigaret jak na území ČR (zejména středočeského, karlovarského, plzeňského, jihomoravského a ústeckého kraje), tak ve státech EU, které organizovala skupina převážně cizích státních příslušníků.

Operace ASTOR vyvrcholila provedením 32 domovních prohlídek a prohlídek jiných prostor a pozemků, při nichž bylo zadrženo 29 osob. Proti 15 z nich bylo zahájeno trestní stíhání a byly podány návrhy na uvalení vazby. Tři ze zadržených cizinců pobývali na území ČR nelegálně.

V Letech u Dobřichovic objevili celníci a policisté kompletní výrobní linku na výrobu cigaret, jejíž výrobní kapacita mohla dosahovat v případě plného provozu cca. 2 500 ks cigaret za minutu. V rámci celé operace bylo zajištěno 24 milionů kusů cigaret různých značek, 71 tun tabáku, zařízení na balení cigaret, desítky krabic komponentů na výrobu cigaret, velké množství obalového materiálu a matrice pro jejich potisk, počítače, peněžní prostředky v různých měnách přesahující částku pěti milionů korun, několik set tisíc cigaretových kolků v různých hodnotách a tři nelegálně držené střelné zbraně.

V současné době byla stanovena předběžná škoda, s ohledem na zajištěné cigarety a tabák, ve výši cca 134 milionů korun. Předpokládá se, že konečná způsobená hmotná škoda bude několikanásobně větší.

Proti zadrženým osobám bylo zahájeno trestní stíhání pro podezření ze spáchání trestného činu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle ustanovení § 148 odst. 1, 3 písm. a), odst. 4 dílem dokonaným a dílem ve stadiu

přípravy podle ustanovení § 7 odst. 1 trestního zákona spáchaného ve spolupachatelství podle ustanovení § 9 odst. 2 trestního zákona. V případě odsouzení jim hrozí trest odnětí svobody na 5 – 12 let.

Kromě výše uvedeného byly zjištěny tři plně vybavené a soběstačné pěstírny marihuany a zajištěno 2 669 kusů rostlin. Dále bylo nalezeno 20 kg sušené směsi konopí. Tyto případy byly předány místně příslušným útvarům Policie České republiky.

V rámci spolupráce Celní správy ČR a Útvaru odhalování korupce a finanční kriminality se jedná o pátý případ v průběhu posledních tří let, kdy byla rozkryta organizovaná skupina cizích státních příslušníků, která se touto nelegální činností zabývala. Jde o srovnatelné případy co do charakteru činností jednotlivců, dělby rolí v systému této nelegální činnosti, způsobů komunikace, apod.

V průběhu řízení byla v květnu roku 2007 například zadokumentována další výrobní linka na výrobu cigaret v Praze 6 a v rámci kooperace se slovenskou celní správou byla zajištěna výrobní linka i na Slovensku.²³

3.3 Kriminalita v oblasti dotací z Evropské unie

Z Evropského fondu pro regionální rozvoj, Evropského sociálního fondu a Fondu soudržnosti by měla do roku 2013 Česká republika čerpat prostředky v hodnotě 26,7 miliardy EUR. Zvyšuje se množství fyzických i právnických osob, které dotace čerpají a různost forem jejich právního postavení. V poslední době dotace čerpá větší množství neziskových a obecně prospěšných organizací, kdy jejich podnikání je poměrně volné z hlediska právních předpisů a právě této volnosti některé subjekty zneužívají a čerpají dotace neoprávněně. Objevují se zde i různé formy zapojení zprostředkovatelů dotací na subdodavatelských činnostech, přičemž dochází k nadhodnocení celkové ceny projektu nad obvyklé ceny, kdy rozdíl si pak zainteresovaní účastníci takového podvodně navýšeného projektu rozdělí a spotřebují. Způsoby provedení těchto podvodů sahají od vytváření faktur pro falešné společnosti za účelem pokrytí fiktivních nákladů nebo aktivit až po získání finančních příspěvků z různých zdrojů pro tentýž projekt, ať již fiktivní nebo skutečný. Pravidla čerpání

²³ Celní správa České republiky [online]. 6.5.2008 [cit. 16.12.2009]. *Celníci a policisté při operaci ASTOR zlikvidovali další nelegální továrnu na cigarety*. Dostupné z WWW: <<http://www.celnisprava.cz/cz/tiskove-zpravy/2008/Stranky/080506-operace-astor.aspx>>.

fondů EU jsou vcelku souhrnná a pachatelé musí být proto schopni zjistit a využít trhliny v mechanismech kontrolních úřadů pověřených rozdělováním a dohledem nad dotacemi přidělovaných z fondů Evropské unie. Pachatelé dopouštějící se podvodů v oblasti fondů EU využívají tu skutečnost, že množství kontrol projektů financovaných z fondů Evropské unie neodpovídá celkovému počtu projektů, které jsou z těchto prostředků financovány, kdy navíc převedením rozhodovací a kontrolní pravomoci pod vyšší územně samosprávné celky se zvyšuje možnost přidělování těchto dotací na základě vzájemných kontaktů a propojení mezi hospodářskými subjekty a státní správou. Nemalou roli v této oblasti hraje i organizovanost pachatelů dotačních úvěrových podvodů.

3.4 Korupce

Dle naplňování záměrů a cílů ve schváleném usnesení vlády České republiky č. 1199 byla uvedena v život Strategie vlády v boji proti korupci na období let 2006 až 2011, jejímž základem je posílení preventivních opatření, zprůhlednění všech oblastí zasahovaných korupčním jednáním a zpřísnění postihu. V souladu se zmíněnou strategií byla vytvořena protikorupční linka, kde již více než dva roky mohou občané ČR pro svá oznámení o korupčním jednání využívat telefonní číslo 199. Provozuje ji česká pobočka nevládní mezinárodní organizace Transparency International – Česká republika, o.p.s. (TIC). Na uvedené lince byly přijaty od doby jejího spuštění již stovky podnětů. Občané v nich upozorňují především na činnost veřejné správy na všech úrovních - od centrálních orgánů až po obce. Na základě těchto podnětů TIC podle svého vyjádření podala několik desítek trestních oznámení, která postoupila různým složkám policie. Od roku 2008 si TIC na analyzování výstupů z linky najímá externí právní poradce.²⁴

²⁴ Transparency International Česká republika [online]. 30.5.2008 [cit. 2010-12-17]. *Zpráva o provozu protikorupční linky 199*. Dostupné z WWW: <http://www.transparency.cz/pdf/199_report_01.pdf>.

4. PROFIL PACHATELE TRESTNÉ ČINNOSTI

4.1 Obecné přiblížení

Na tomto místě bych mohl určitě přenést odkaz z Wikipedie a přiblížit se zase o kousek blíže limitu počtu znaků stanovených pro tuto práci, ale to není samozřejmě jejím účelem a smyslem. Určitě bude mnohem více přínosnější, když použiji svůj náhled na věc, snad i trochu podpořený mými doposud získanými zkušenostmi a především názory odborníků na tyto záležitosti.

Když se řekne profil, co to vlastně znamená? Snad celkový obraz? Co si představíme pod pojmem profil z hlediska kriminalistiky? Je to obraz pachatele? Máme-li obraz pachatele, víme, jak pachatel vypadá a bude pro nás snazší a možná i jednodušší jej identifikovat. Zjistíme, jak se pachatel chová, z jaké pochází společenské vrstvy a tak máme usnadněno jeho hledání.

V dnešní době se začíná používat název „analýza trestného činu“, avšak v této obecné rovině vedené kapitole užiji zaběhlý termín „profilování“. Profilování je analýza vzorců chování osob, charakteristik místa činu a dalších vztahujících se trestných činů, zejména pokud jde o čin sériový. Musíme si však uvědomit, že profil pachatele či místa činu je pouze tak dobrý, jak dobře je shrnut veškerý materiál potřebný k vytvoření profilu. Profil nemůže napravit chyby ve vyšetřování a ani neslibuje přesnou identifikaci pachatele. Hlavní rolí výsledného profilu je nabídnutí pomoci při výběru možných podezřelých a při zaměření směru postupu vyšetřování.²⁵ Tento postup má samozřejmě vést až ke konečnému odhalení pachatele.

4.2 Podmínky vzniku profilu pachatele

Dosud má navrch názor, že pro finanční a ekonomickou kriminalitu je určující sociální systém, ve kterém k ní dochází. Velice oblíbená je teorie vzniku příležitosti. Ve své podstatě se o ní dá říci, že příležitost dělá zloděje. Avšak bez osobního přispění pachatele k žádné trestné činnosti nemůže ani při sebelepší vůli dojít. V prvotní fázi musí být minimálně samotné vnímání potencionálního pachatele navoleno k rozlišení či dokonce třeba i z profesního zaměření vyplývajícího oddělování vhodné

²⁵ POLIŠENSKÁ, Veronika. *Profilování pachatelů trestných činů*. Kriminalistika [online]. 2008, 4, [cit. 2010-02--16]. Dostupný z WWW: <http://www.mvcr.cz/soubor/2008-04-polisenska-profilovani.aspx>, s. 1.

příležitosti, čímž se ke slovu dostává i vysoká míra motivace potencionálního pachatele. A osobnost pachatele hospodářské trestné činnosti je tou největší výzvou k rozkrytí.²⁶

Jak se postupuje prakticky? Víme, že skutek se stal v určitém prostředí a každé prostředí je svým způsobem specifické. Může například vyžadovat určitou zvláštní dispozici, aby se v něm pachatel mohl pohybovat, nebo do něj vůbec proniknout a předmětný trestný čin spáchat. Někdy schopností v určitém prostředí se pohybovat vůbec neoplývá a v takovémto případě je zřejmé, že se nejedná o jediného pachatele, pak je trestný čin páchan ve spolupachatelství, tedy byl-li trestný čin spáchán úmyslným společným jednáním dvou nebo více osob, odpovídá každá z nich, jako by trestný čin spáchala sama, jak je uvedeno v ustanovení § 23 trestního zákoníku, anebo například jako účastník podle ustanovení § 24 odstavce 1 trestního zákoníku.²⁷ Dále si klademe otázku, jaký byl k provedení skutku použit určitý nástroj, jenž může být zcela rozličný dle druhu spáchané trestné činnosti. V případě násilné trestné činnosti se může jednat o zbraň a v případě hospodářské trestné činnosti o nepravý doklad, na jehož základě dojde k proplacení neexistujícího plnění. I nástroj v sobě nese určité znaky o pachateli vypovídající a tyto všechny se jako střípky skládají do sebe a pomáhají nám dotvářet profil pachatele.

4.3 Uznávané postupy stanovování profilu

V odborné literatuře je možno získat informace o existenci dvou na sebe navazujících pohledů. První z nich je reprezentován americkou FBI (Federal Bureau of Investigation), kterou byl také vytvořen. FBI využívá zkušeností ověřených profesionálů a jejich praxe. Druhý přístup se vyvíjí v Evropě, respektive ve Velké Británii, kde je zastoupen Centrem pro investigativní psychologii (Centre for Investigative Psychology) v Liverpoolu, které se hlavně soustřeďuje na výzkum trestné činnosti.

Jestliže si máme něco povědět o metodě FBI, tak se jedná o deduktivní metodu. Jedná se o vyvozování logických závěrů postupem výkladu forenzních důkazů a důkladné studium jednotlivého pachatele za účelem přesné rekonstrukce

²⁶ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Finanční zločinci. Psychologie dnes [online]*. 26.9.2006, 10, [cit. 2010-03-09]. Dostupný z WWW: < <http://www.portal.cz/casopisy/pd/archiv/financni-zlocinci/20177/>>

²⁷ Česká republika. *40 ZÁKON ze dne 8. ledna 2009 trestní zákoník*. In Sbíрка zákonů, Česká republika. 2009, 11, s. 354-464.

chování na místě činu. Během tohoto procesu rekonstrukce záleží na schopnostech odborníka, zda rozpozná vzorce chování daného pachatele. Tato technika tedy stojí na schopnostech psychologa, který se ve svém profilu nejvíce soustředí na motivaci činu.

Následuje jí škola investigativní psychologie. Cílem investigativní psychologie je vytvořit vědecký obor činností, který bude vytvářet teorie, sloužící policii k rozplétání trestné činnosti. Liverpoolská škola se zajímá nejen o samotné zkoumání všelijakých nejzávažnějších násilných trestných činů jako je vražda, znásilnění, loupežné přepadení, ale jako důležitý se pro ni jeví i proces postupu policie během vyšetřování a postupného třídění informací. Vytváření profilu dle Liverpoolské školy je založeno na vědeckém výzkumu výsledků. Nesmírně důležité z pohledu policie je možnost otestovat si jeho platnost.²⁸

Pokud se jedná o vývoj profilování pachatele trestného činu v České republice, tak již v 30. letech minulého století bylo pro činnost policie důležitým předpokladem dobrého vyšetřovatele nejen rozpoznávání materiálních znaků trestného činu. Určité počátky profilování lze v České republice nalézt již v 30. letech minulého století. V roce 1930 se předpokládalo, že vyšetřovatel musí dobře znát materiální stránky trestného činu, jako je místo, čas, správné rozlišování stop na místě trestné činnosti, ale také musí mít snahu rozkrýt pachatele po stránce jeho duševních vlastností, vnitřních pochodů a stavů i jejich příčinami a projevy, z čehož lze dále vyvodit motivaci pachatele ke spáchání trestné činnosti. Jako i v jiných případech a oblastech lidské činnosti v historii naší země se i zde vývoj profilování zastavil. Znovu je toto téma oprášeno až s vydáním publikace *Základy soudní psychologie* v roce 1964. Další zkoumání začalo probíhat v osmdesátých letech minulého století, když se soustředilo na dílčí stanoviska k posuzování pachatelů jednotlivé trestné činnosti. Na počátku 90. let minulého století se forenzní psychologie věnuje objevování nových témat a literatury. Jedním z takových témat bylo i profilování.²⁹

²⁸ POLIŠENSKÁ, Veronika. *Profilování pachatelů trestných činů. Kriminalistika [online]*. 2008, 4, [cit. 2010-02--16]. Dostupný z WWW: <http://www.mvcr.cz/soubor/2008-04-polisenska-profilovani.aspx>, s. 2 -3.

²⁹ POLIŠENSKÁ, Veronika. *Profilování pachatelů trestných činů. Kriminalistika [online]*. 2008, 4, [cit. 2010-02--16]. Dostupný z WWW: <http://www.mvcr.cz/soubor/2008-04-polisenska-profilovani.aspx>, s. 3

4.4 Profil pachatele hospodářské trestné činnosti

Má vůbec smysl hledat psychologický profil pachatele finanční a hospodářské kriminality? Ani soudní psychologie na tuto otázku momentálně nemá odpověď. Odborníci soudí, že zkoumání osobnosti pachatelů a jejich chování může vyústit v nedůležité poznatky, ale existují jistě odvětví ve společnosti, v níž se vyskytuje zločinnost, které toto ocenění a skupiny pracující v oblastech protipatření a dohledu jistě rády přijmou možné náznaky, kudy se mají ubírat ve svém snažení v potírání trestné činnosti.

O osobnosti každého jednotlivého člověka, tedy i pachatele, dokáže nejvíce vypovědět její vnější projevení se. Zde chci uvést některé výroky pachatelů finanční a hospodářské kriminality zaznamenané odborníky přímo od osob, jejichž trestná činnost byla odhalena orgány činnými v trestním řízení a připomeňme si proto, co dokázali uvést na svou takzvanou obhajobu či jako zdůvodnění prováděných skutků.

„Udělal jsem jen to, co dělá každá banka.“

„Zjistil jsem, že za peníze si koupíte všechno, i přátele.“

„Co chcete, 42 % světového hospodářství je v rukou mafie.“

„Mám dar vybrat si lidi, kteří mě zbožňují a umožňují mi tuto exkluzivní roli.“

„Všechno by dopadlo dobře, kdyby se do toho nevložil bankovní dohled.“

„Nikoho jsem nepřipravil o peníze. Teprve když se do toho zamíchala justice, došlo ke ztrátám.“

„Výčitky svědomí neznám.“³⁰

Ze všeho, co jste si zde přečetli, je zřejmé jediné, že všichni tito pachatelé specifické trestné činnosti uvedené v VI. hlavě trestního zákoníku mají ve svém vyjadřování jeden společný aspekt a tím je přesun a zlehčování skutků, jichž se dopustili, což si ověříme i v kapitole, která je zařazena v další části této práce a kde se již budu zabývat konkrétním případem dvou pachatelek hospodářské trestné činnosti.

Jak jsem již v předchozích kapitolách práce uvedl, v jazykovém prostředí anglosaských zemí je finanční a hospodářská kriminalita již dlouhou dobu označována jako kriminalita bílých límečků. Definice kriminality bílých límečků byla vytvořena již v roce 1939 a jejím autorem je *Erwin Sutherland* a v jiné prezentaci

³⁰ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Finanční zločinci. Psychologie dnes [online]*. 26.9.2006, 10, [cit. 2010-03-09]. Dostupný z WWW: <http://www.portal.cz/casopisy/pd/archiv/financni-zlocinci/20177/>.

může být bez změny významu řečena i odlišně, a to, že zločin bílého límečku je zločin spáchaný respektovanou osobou, která požívá vysoký sociální status a která zneužívá ke spáchání činu své pracovní zařazení.³¹ Jedná se samozřejmě o oblast hospodářské trestné činnosti, která zasahuje do těch nejvyšších kruhů, a musím podotknout z vlastní zkušenosti, že jde o trestnou činnost, která je pro policisty velmi složitá k odhalení a prověření, když za vysoce společensky postaveným pachatelem stojí další vazby spojující jej s ostatními mocnými a významnými osobami našeho zřízení.

A proč hovoříme o kriminalitě bílého límečku? Neboť pachatel je stále neposkvřen a teď hovořím o jeho oděvu, neustále vystupuje s bílým límečkem, vypadá tedy tak, jak ve skutečnosti správný výše postavený člověk vypadat má, je v čistém oblečení, ale teď hovoříme o jeho charakteru, stále vystupuje jako ctihodný a společensky správně zařazený člověk bez jakékoliv šmouhy na své pověsti, tedy vlastně ani jeho oběť netuší, že je ve skutečnosti obětí jeho trestného činu. Sám sobě si kladu otázku, může být pachatelem s bílým límečkem třeba i podvodník, kterému svěříte své finanční prostředky ke koupi vozu v zahraničí, on přijede na místo, vidí skutečný technický stav auta, usmlouvá jeho cenu níže, zavolá Vám, že prodejce žádá o vypsání nižší částky v dokladu o zaplacení a něco sleví z ceny, pak jistou finanční částku přiveze zpět a bude vystavovat na obdiv své obchodní schopnosti, ale ve skutečnosti Vás jako investora stejně podvedl? Ale stále zůstává navenek čistý, tedy jiný, než ve skutečnosti je. Vystupuje nadále jako ctihodný člověk bez poskvřny, tedy s bílým límečkem. Zneužil tedy svého pracovního zařazení. Jak je to s jeho sociálním statutem? Je vysoký? Může být tak v jistém společenství lidí vnímán. Splnil očekávané, a proto své postavení ještě posílil. Disponuje dostatečnými finančními prostředky, za které získává další majetek, hradí si z těchto prostředků nemovitost. Má určité schopnosti, které nejsou zase tak obvyklé, dokáže se pohybovat v jistém prostředí a vyhledat vhodné vozidlo a dohodnout jeho koupi. A pro jeho schopnosti jej respektujete a ztvrdili jste to tím, že jste mu svěřili své nemalé finanční prostředky. Ale jeho chování není úplně typické, neboť poškodil konkrétní osobu, což u pachatelů s bílým límečkem nebývá časté, tento poškozuje většinou subjekt, který je anonymní, tedy ne vyloženě určitého člověka, ale zpravidla nějakou firmu, správní celek, stát. Jeho činnost tedy není vnímána jako útok na konkrétní fyzickou osobu, ne na člověka,

³¹ KOLÁŘOVÁ, Jana. Blog.iDNES.cz [online]. 18.7.2008 [cit. 2010-03-09]. *Proč politici kradou*. Dostupné z WWW: <<http://kolarova.blog.idnes.cz/c/43020/Proc-politici-kradou.html>>.

kterému by se následně musel podívat do očí a nést před ním osobní zodpovědnost. V naší postsocialistické společnosti, jejíž stín v mnoha lidech ještě přetrvává, má takovýto pachatel svou roli a postavení ještě usnadněnu, neboť jak jsem se již výše zmiňoval bylo zvykem, že kdo neokrádal stát, okrádal sebe a svou rodinu a tohle přísloví se samozřejmě vztahuje i na ekonomické subjekty, jež všechny byly dříve podniky státními.³²

4.5 Rozdílnost profilu pachatele hospodářské a obecné kriminality

Zde jsme si tedy na příkladu ukázali rozdíl mezi pachatelem čistě hospodářské trestné činnosti odpovídající přesně definici kriminality bílého límečku a pachatelem obecné kriminality, který se v předestřené situaci dopustil podvodu spadajícího v rámec kriminality obecné, neboť vzájemná dohoda nebyla založena na řádném obchodním vztahu. Může se nám zde vyskytnout i nezvyklý typ pachatele hospodářské trestné činnosti, který až tak přesně neodpovídá definovanému pachateli s bílým límečkem, neboť i přes svou snahu nedosahuje vyšších vedoucích pozic a jeho možnosti páchat rozsáhlou ekonomickou kriminalitu jsou tedy omezeny jeho postavením nedosahujícím na absolutní přístup k prostředkům a moci, se kterými může nakládat oficiálně a uchyluje se tedy ke skrývané trestné činnosti uvnitř subjektu.

Profil pachatele hospodářské trestné činnosti je tedy nutno začít rozlišovat postupně, vytríbit náhledy profilů, je zapotřebí nejprve oddělit pachatele ekonomické kriminality od profilu pachatele, jehož skutky nesou znaky jiné trestné činnosti a to trestné činnosti obecného charakteru. Je tedy nutné začít porovnávat páchané skutky a jejich vnější projevy, tedy co je objektem trestného činu pachatele? Zde si musím objekt trestného činu charakterizovat. Rozumím jím právní hodnoty a zájmy, na jejichž zachování má společnost zvláštní zájem, takže jim stát poskytuje trestněprávní ochranu. Jedná se o abstraktní duchovní hodnoty společenského zájmu, které jsou předmětem ochrany v trestním právu, a nejde tedy o konkrétní předměty vnímané smysly. Od objektu trestného činu, tedy předmětu trestněprávní ochrany musíme přísně odlišovat předmět útoku, kterým rozumíme konkrétní reálné předměty vnímané

³² ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Finanční zločinci. Psychologie dnes [online]*. 26.9.2006, 10, [cit. 2010-03-09]. Dostupný z WWW: <http://www.portal.cz/casopisy/pd/archiv/financni-zlocinci/20177/>.

smysly a které byly konkrétním trestným činem přesně zasaženy.³³ Jako příklad si uveďme trestný čin zpronevěry podle ustanovení § 206 trestního zákoníku³⁴, kdy předmětem ochrany je vlastnické právo a předmětem útoku je cizí věc nebo jiná majetková hodnota. Jak tedy rozlišit pachatele hospodářské trestné činnosti od pachatele obecné kriminality? Pachatel hospodářského trestného činu je dobře začleněn ve společnosti, poškozuje anonymní oběť, avšak pachatel obecné kriminality neváhá svým činem napadnout konkrétního člověka. Je zde také hmatatelný rozdíl ve výši zisku z trestné činnosti, kdy pachatel ekonomické kriminality je ochoten riskovat až pro mnohem vyšší výnos než pachatel obecné kriminality. Tento fakt vychází i z postavení a začlenění ve společnosti, kdy pachatel obecné trestné činnosti stojí sociálně na okraji společnosti a pachatel hospodářské kriminality je přímo pevně zakotven ve společnosti a odhalení jeho trestné činnosti by přišel o svůj status a sociální postavení získané často po mnohých výběrových řízeních a dlouhodobé bezúhonné minulosti. Vzpomenutý trestný čin zpronevěry ve smyslu ustanovení § 206 trestního zákoníku nám také může být dobrým konkrétním příkladem pro názornou ukázkou mezi ekonomickou a obecnou kriminalitou. Bílý límeček zpronevěří až vysokou finanční částku náležící korporaci, ve které pracuje, tedy anonymnímu vlastníkovi, když k disponování s předmětným obnosem se dostal až dlouhodobým kariéřním růstem a bude se všemi dostupnými prostředky své jednání snažit zakrýt, na rozdíl od něj pachatel obecné kriminality se nerozpakuje přivlastnit si věc i mnohem nižší hodnoty, jež mu byla zapůjčena nebo svěřena, je tedy ochoten riskovat pro mnohem menší zisk a nemá nejmenší problém postavit se konkrétnímu poškozenému subjektu tváří v tvář, neboť jeho postavení na okraji společnosti je známé a neskrývané. Je tak rozlišován od pachatele ekonomické kriminality v procesech vnitřního rozhodování, k jeho jednání je zapotřebí menší stimul k provedení trestné činnosti. I výhled na menší zisk jej motivuje k naplánování, přípravě a následnému dokonání trestného činu. Rozdíl bývá také ve věku představitelů těchto odlišných spekter trestné činnosti, kdy již vzhledem k časové náročnosti postupu v hierarchii společnosti bývá pachatel hospodářské kriminality starší než pachatel skutku obecného. Vzhledem k nárokům na myšlenkově složité procesy spojené

³³ NOVOTNÝ, Oto, et al. *Trestní právo hmotné: Obecná část. 5., jubilejní*. Praha : ASPI, 2007. 556 s. ISBN 978-80-7357-258-7, s. 149-150.

³⁴ Česká republika. *40 ZÁKON ze dne 8. ledna 2009 trestní zákoník*. In Sbirka zákonů, Česká republika. 2009, 11, s. 400.

s manažerským postem se dá i u ekonomicky orientovaného pachatele hovořit o vyšší inteligenci, což jde i ruku v ruce se školním prospěchem, jehož pachatelé dosahovali a také se získaným stupněm vzdělání. Pachatel hospodářské kriminality je také vázán ve svazku manželském, nebo v něm alespoň vázán byl a pro značnou pracovní vytíženost se rozvedl, kdežto pachatel obecné kriminality často nemívá potřebu svazek s partnerem jakoby společensky legalizovat.³⁵

4.6 Přeměna v pachatele

Řekněme si něco i o odlišnostech mezi pachatelem hospodářské trestné činnosti, který se dopustil jednání hodného „bílého límečku“, a těmi společensky uznávanými osobami, které se protiprávního jednání nikdy po celou svou vzestupnou životní dráhu dosud nedopustily. Je nasnadě, aby se pachatel dostal do pozice, ve které může dosáhnout předpokládaného výnosu z případné trestné činnosti, musí mít také schopnosti, které jej k onomu místu pomohou vynést. Má také velkou schopnost vytvářet si společenské vazby, které jej pomohou posunout na již zmíněné pozice, jež následně přinesou i přístup k možným výnosům z trestné činnosti a v důsledku svých sociálních vazeb a předchozích dobrých zkušeností s jeho osobou je nad ním i malá kontrola snižovaná také s významem jeho postavení v hierarchii subjektu. Z předchozího uvedeného také jasně vyplývá, že postup v zaměstnání nebo postavení v hierarchii obchodního subjektu lze vybudovat jak svými schopnostmi, zkušenostmi, dosaženým vzděláním nebo referencemi, ale také mnohdy při absenci jedné nebo více předchozích uvedených složek na základě osobních vazeb s výše postavenými jedinci, kteří jej do vyššího postavení vynesou. Často se nejedná o vazbu na jednu osobu, ale o kombinaci různých pletich, přímluv, spojenectví uzavřených za účelem snížení statutu jiné osoby, kdy v důsledku zmíněného jednotlivce stoupá na žebříčku společnosti stále výše. Ne vždy však sama skutečnost nerovného dosaženého postavení zakládá povinnost sklouznout ke kriminálnímu jednání, což je zřejmé ze situace v naší společnosti, která je, a jsem o tom přesvědčen, stále ještě z větší části založená na vzájemných vazbách.

V případech pachatelů hospodářské trestné činnosti bez vazeb na další osoby ve struktuře společnosti a pachatelů, kteří svého postavení dosáhli využíváním vztahů

³⁵ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Finanční zločinci. Psychologie dnes [online]*. 26.9.2006, 10, [cit. 2010-03-09]. Dostupný z WWW: <http://www.portal.cz/casopisy/pd/archiv/financni-zlocinci/20177/>.

s vazbami, se nedá hovořit o ryzosti naznačených stavů. Na první dojem by se mohlo zdát, že k protiprávnímu jednání budou mít spíše sklon osoby, které svého postavení nedosáhli morálně standardní cestou, ale v případech pachatelů hospodářské trestné činnosti se vyskytují obě možnosti.

Z pohledu etiky je pachatel hospodářské trestné činnosti osobou, jež prohrála na základě vlastního krachu, neboť nedokázala neporušit řád stanovený společností po celou dobu svého zapojení do pracovního procesu. Z jakého důvodu k porušení profesních pravidel dochází, je hlavní otázkou vyvstávající při odhalování hospodářské kriminality a následného ustanovování pachatele na základě stanovení jeho profilu. Důvody jsou zakotveny v osobnosti pachatele ekonomické kriminality. Pachateli vymizely, například vyhořením z neustálé snahy v zaměstnání, vlohy pro dosažení stanovených cílů, vzrůstá v něm pokušení porušit pravidla, nepřítomnost svědomí, nezdolné přesvědčení o dokonalosti svého jednání, jež zůstane natrvalo skryto, egocentrismus, nepotlačitelná touha po moci.

Ve chvíli, kdy se v nitru do té doby trestnou činností nezátíženého potencionálního pachatele projeví výše uvedená vnitřní odchylka, či se jich protne více v jednu chvíli, ještě více se aktivizuje jeho společenským nebo pracovním postavením. Začne páchat trestnou činnost, ať už sám, ve spolupachatelství nebo jako člen organizované skupiny a ve společnosti stále předstírá maximální zaujetí a vytiženost pro firemní rozvoj a loajalitu k ní. Zvláštní poznávací schopnosti, jež jsou k tomuto protiprávnímu jednání nutné, nazýváme machiavelistická inteligence, pojmenovaná jako prostředek pro dosažení úzce egoistických osobních zájmů, cílů a zisků.³⁶

4.7 Machiavellistická inteligence

Niccolò Machiavelli byl italským politikem, diplomatem, spisovatelem, historikem a vojenským teoretikem žijícím na přelomu patnáctého a šestnáctého století.³⁷ Ve své knize *Vladař*, jež je stále ve světě k přečtení i zakoupení, vystoupil s politickou tezí, která za výlučný princip politického jednání pokládá zachování

³⁶ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Finanční zločinci. Psychologie dnes [online]*. 26.9.2006, 10, [cit. 2010-03-09]. Dostupný z WWW: <http://www.portal.cz/casopisy/pd/archiv/financni-zlocinci/20177/>.

³⁷ *Machiavelli In Wikipedia: the free encyclopedia [online]*. St. Petersburg (Florida): Wikipedia Foundation, 14.10.2005, 21.1.2010 [cit. 2010-03-10]. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Machiavelli>>.

silného státu a stupňování jeho moci. Všechny prostředky, které slouží k dosažení cíle, jsou oprávněné a je lhostejno, zda jsou či nejsou morální.

Abychom si pojem machiavelistická inteligence vysvětlili, musíme si nejprve říci, co je to inteligence. V obecné rovině se za vysvětlením pojmu inteligence skrývá schopnost vnímat nové, učit se, získávání přehledu v nově vyvstanuvších situacích a ve stavech s pomocí rychlého postřehu, získání nových informací, správné vyhodnocení všech dostupných údajů a na jejich základě vyvodit správné výsledky tohoto zkoumání, k čemuž je nutno mít určité předpoklady jako je všítat si, postřehnuté chápat, nalézat vztahy mezi někdy složitě zjistitelnými souvislostmi vzájemných vazeb, vidět analogie a paralely a diferencovat odlišnosti. Být obdařen všestranností a širokým spektrem zájmů, schopností vyhledávat, mít rozsáhlou slovní zásobu a zásobu přesného vědeckého vyjadřování.³⁸

Značně se odlišuje od inteligence obecné, jež je měřena IQ testy. Obě tyto inteligence mají vlastní vývojovou zákonitost a nemají spolu žádný vztah a tím je osvětleno, proč lidé s vysokou vzdělávací a rozumovou inteligencí nejsou obvykle ti, kteří dosáhnou v kariérním růstu na vysoké manažerské pozice. Machiavellistická inteligence tedy znamená schopnost vnímat mocenské vztahy a vlivy, analyzovat mocenské struktury a vazby za účelem získání vlastního zisku, schopnost utvářet vlastní koalice, dokázat předkládat zdůvodnění pozměněná dle osobní potřeby, umění uplatnit se, schopnost dosáhnout moci nad druhými a mít je pod svým vlivem a přizpůsobovat své jednání na základě nově vzniklých situací.

Thomas Krecht ji definoval jako soubor kognitivních schopností umožňujících „anticipovat reakce ostatních, manipulovat a využívat příslušníky svého druhu jako objekty (nástroje) pro uspokojení vlastních zájmů.“ Podle něho patří do machiavelistické inteligence všechny v tomto výroku zmiňované komponenty. V šedesátých letech minulého století vznikl v USA experiment s dotazníkem určeným ke stanovení machiavellistické inteligence. Osoba dosahující vysokého bodového skóre byla označena jako „High Mach“, v opačném případě jako „Low Mach“. Další výzkumy ukázaly, že osoby diagnostikované jako „vysoký Mach“ se sice vyznačovaly řadou kvalitních manažerských předpokladů, ale na druhé straně u nich byly zjištěny pochybné znaky jejich osobnosti, jako malá schopnost pracovat v týmu, nedodržování

³⁸ Řev přírody [online]. 6.4.2006 [cit. 2010-02-18]. *Machiavellistická inteligence*. Dostupné z WWW: <<http://www.revprirdy.cz/data/0406/machiavelli.htm>>.

stanovených omezení či neúcta k ostatním lidem a sklon k nepřátelským agresivním impulzům navenek. Lze uvést zjištění, že osoby se značnou machiavellistickou inteligencí se mohou prosadit do vysokých manažerských pozic, k jejichž základním předpokladům jim však chybí osobnostní celistvost vnímaná jako morální integrita jedince.³⁹

³⁹ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Finanční zločinci. Psychologie dnes [online]*. 26.9.2006, 10, [cit. 2010-03-09]. Dostupný z WWW: <http://www.portal.cz/casopisy/pd/archiv/financni-zlocinci/20177/>.

5. PŘÍPADOVÁ STUDIE

5.1 Popis skutku v médiích

Soud začal rozplétat mnohamilionový podvod v marketingu

PRAHA

Případ dvou mladých žen, které podle obžaloby podvedly ... o ... miliónů korun, začal projednávat Městský soud v Praze. Dvanáctiletý trest vězení hrozí obžalovaným za fakturaci neexistujících marketingových služeb, za které jim ... platily rok a půl.

Na lavici obžalovaných usedla šestatřicetiletá bývalá zaměstnankyně ... a její stejně stará kamarádka Podle státní zástupkyně ženy vymyslely plán, jak přijít bez práce k miliónovým příjmům. ... znala prostředí, pracovala na odboru

Podle policie ženy vyhotovily během roku a půl celkem 48 faktur, kterými požadovaly po ... plnění za neexistující poskytování marketingových služeb. Peníze fakturovala ... na svůj živnostenský list a dráhy jí prostředky dle faktur pečlivě posílaly. O zisk se obě ženy dělily. ... podle státní zástupkyně opatřovaly faktury všemi potřebnými náležitostmi, aby neupoutaly nechtěnou pozornost. „Byly označené otiskem razítka s logem ... a naskenovaným podpisem ředitele“ dodala státní zástupkyně. Po celé dlouhé měsíce si nikdo v organizaci nepovšiml fakturace v desítkách miliónů korun za neexistující služby a ... dokonce neměly faktury podložené žádnou smlouvou ani objednávkou služeb.

Obě ženy vypovídaly před trestním senátem soudce Jedna však svalovala vinu na druhou. "Byla jsem závislá na hracích automatech. Věděli to všichni mí známí, tedy i paní Nemohla jsem odolat takové nabídce, i když mi to samozřejmě přišlo nenormální" vysvětlila Dodala, že zpočátku ... vyplácela ze svého účtu v hotovosti devadesát procent všech peněz, které od drah přišly, později se dělily rovným dílem.

Když už se obávala, aby se případ neprovalil, tak ji prý kamarádka uklidnila. "Tady to dělá každý, že se fakturují peníze známým" vzpomínala na slova ... před soudem Naopak ..., která v trestné činnosti podle obžaloby pokračovala i z domova, když byla na mateřské dovolené, se hájila tím, že celý nápad vzešel od "Pak už jsem nedokázala couvnout, částky se kvůli jejímu gamblerství pořád navyšovaly" řekla žena s pláčem soudu.

Soud provedl celou řadu důkazů, nakonec však musel jednání odročit kvůli nemoci znalce na 10. prosince.⁴⁰

5.2 Shrnutí veřejně dostupných informací k případu

Praktické porovnání profilu pachatele hospodářské trestné činnosti bych chtěl provést s pomocí případové studie jednání dvou pachatelek a jejich profilů, které se společně podílely na páchání trestné činnosti, jejíž poškozeným se stal ekonomicky rozsáhlý subjekt.

Nejprve bych popsal celý případ s tím, že zachovám anonymitu poškozeného subjektu a v dalších částech také ochranu osobních údajů všech osob, které byly se spáchaným skutkem ve vztahu a také samozřejmě osob pachatelů, posléze přiznávajících svou vinu orgánům činným v trestním řízení, abych tak zamezil jakýmkoliv případným poškozením osobních práv zúčastněných. Z tohoto důvodu jsem také záměrně narušil citace směřující k řádnému dohledání odkazů na webech, za což se omlouvám.

Na počátku celého případu bylo zjištění kontrolního oddělení subjektu, že dochází k platbám za zboží a služby, které nejsou řádně objednávané a není dokládáno jejich plnění v požadovaných parametrech. Byla kontaktována realizovatelka zakázky, říkejme jí Pavla, aby více doložila plnění uhrazeného předmětu, který si firma měla objednat. Jí následně dokládané podrobnosti nezněly věrohodně a veškeré své věrohodnosti pozbyla ve chvíli, kdy se v případě prvního kontaktu na firmu odkázala na konkrétní osobu z vysokého managementu poškozeného subjektu, kterou těsně před zmíněným dokládacím jednáním potkala v doprovodu osob pověřených dodatečným jednáním ke zdůvodnění, kdy nezůstalo bez jejich povšimnutí, že ani jedna z osob nedala na sobě znát jakékoliv známky poznání druhého člověka.

Věc byla následně předána orgánům činným v trestním řízení, které na základě prvotního šetření podle ustanovení § 158 odstavce 1 trestního řádu zahájily úkony trestního řízení v souladu s ustanovením § 158 odstavce 3 trestního řádu, a bylo následně vedeno prověřování. Byly zajištěny desítky faktur, které neprošly schvalovacím procesem a jednáním, a přesto se dostaly až k proplacení poškozenou

⁴⁰ Regiony24.cz [online]. 25.11.2009 [cit. 2010-02-14]. *Soud začal rozplétat mnohamilionový podvod v marketingu ...*. Dostupné z WWW: <[http://www.regiony24.cz/15-71165-soud-zacal-rozpletat-mnohamilionovy-podvod-v-marketingu-...-...>](http://www.regiony24.cz/15-71165-soud-zacal-rozpletat-mnohamilionovy-podvod-v-marketingu-...-...).

firmou na účet, čímž jí vznikla škoda několik desítek miliónů korun. K předmětným fakturám nebyly zjištěny platné objednávky a doložení jejich faktické realizace. Již od počátku případu bylo zřejmé, že podezřelá Pavla musela mít ve firmě spolupachatele, neboť nebylo reálné, aby člověk neznalý vnitřních poměrů v poškozené společnosti dovedl administraci jejích faktur až k proplacení. Proto se následné prověřování ubíralo tímto směrem a na základě různých postupů bylo zjištěno, že podezřelá Pavla byla v úzkém kontaktu s tehdy již bývalou zaměstnankyní společnosti, říkejme jí Marta, obě se znaly již z předchozí doby než Marta začala ve firmě pracovat. Tato z počátku podíl na činnosti popírala, avšak posléze jej také po zahájení postupu podle ustanovení § 160 odstavce 1 trestního řádu doznala. Pavla dostávala platby za fakturace na svůj podnikatelský účet a různíci se částky předávala Martě. Výpovědi jmenovaných se však dále rozcházely v tom, která z nich vlastně byla hlavní postavou v páchané trestné činnosti a svalovaly vinu jedna na druhou. I u soudu advokátka Marty uváděla, že skutek organizovala Pavla, ale toto tvrzení zase vyvracel obhájce Pavly, na jejíž obhajobu uváděl, že Pavla nemohla ovlivnit četnost faktur předložených k proplacení a také dodával, že Pavla trpí patologickým hráčstvím a pokud by nepropadla hře na hracích automatech, žádné trestné činnosti by se nedopouštěla. K tomuto tvrzení se však u soudu také vyjadřoval soudní znalec, který uvedl, že patologické hráčství nemůže ovlivnit ovládací schopnosti pachatele natolik, aby trestnou činnost prováděl po tak dlouhou dobu jako ji prováděla Pavla.⁴¹

5.3 Marta

Zde bych chtěl blíže pohovořit o Martě. Ve správné případové studii bychom se zabývali celkovým pohledem na její osobu, jaké byly její školní výsledky, jaké měla mimoškolní a později volnočasové aktivity, jaký byl její postup v zaměstnání, vztahy na pracovišti a jak přesně se trestné činnosti dopouštěla, co ji k páchání motivovalo, což však vzhledem k právním důsledkům tohoto případu a s ohledem na ochranu osobnosti obou pachatelek není možné. Vycházejme proto pouze z informací, které byly uveřejněny sdělovacími prostředky a jsou běžně přístupné bez ověření, zda jsou pravdivé či nikoliv.

⁴¹ PUCI, Markéta. Krimidoma.cz [online]. 03.03.2010 [cit. 2010-03-09]. *Podvodem obraly dvě ženy ... o ... milionů. Dnes je čeká soud.* Dostupné z WWW: <<http://www.krimidoma.cz/detail.php?id=14020>>.

Marta byla zaměstnankyní firmy, která byla jednáním obou pachatelů poškozena. Pracovala zde na odboru, kde přicházela do styku s fakturami a jejich evidencí. Na odboru, kterým fakturace neexistujících činností procházela, opatřovala falšované faktury všemi administrativními náležitostmi a včleňovala je do oběhu dokladů ve společnosti ve správný okamžik tak, aby nebudily pozornost a byly zúčtovány a proplaceny. V páchaní trestné činnosti pokračovala, i když byla na mateřské dovolené. Co ji k celému jednání vedlo? Pravděpodobně touha po zisku. Ale zřejmě zde došlo k setkání dvou nebo více faktorů. Svou roli zde mohla sehrát i situace ve firmě, pokud byl pravdivý výrok Marty, citovaný u soudu druhou pachatelkou Pavlou, která před svou kamarádkou uváděla obavy z vyzrazení společné trestné činnosti a byla spolupachatelkou uklidněna slovy odpovídající významu, že ve firmě nebo stejném oddělení pro své známé dělá podobnou činnost každý, z čehož je zřejmé zlehčování nebo normalizace páchaného jednání.⁴²

Jasnou roli samozřejmě sehrálo i pravděpodobné selhání kontrolního mechanismu firmy, když pachatelky svou činnost vyvíjely rok a půl, nechaly si vyplatit celkovou částku v desítkách milionů korun českých, aniž by jejich jednání bylo odhaleno už dříve.

Nyní je již jasné, že Marta má ve vězení strávit 6 let nepodmíněně. Bude pro ni důležité, zda neztratí podporu své rodiny a zda vydrží manželství s jejím mužem, na kterém teď bude nějaký čas ležet tíže výchovy a starost o existenci jejich dítěte.

5.4 Pavla

Co víme o Pavle? Byla soukromou podnikatelkou a nemáme zprávy o tom, jak se jí v podnikání dařilo. Je jasné, že hlavním katalyzátorem jejího jednání bylo její gamblerství, se kterým měla problémy již před spácháním skutku a její závislost byla i projednávána před soudem. Zde je pravděpodobně hlavní příčina jejího protiprávního jednání. Dle jejího vyjádření před soudem věděla Marta o Pavlíně závislosti a využila ji pro uskutečnění činnosti. Pavla měla v první fázi od Marty vždy z proplacené faktury obdržet pouze desetiprocentní podíl, později se však měly již dělit napůl. Získané peníze pravděpodobně opět propadly jejímu onemocnění projevujícím se hrou na automatech.

⁴² Regiony24.cz [online]. 25.11.2009 [cit. 2010-03-09]. *Soud začal rozplétat mnohamilionový podvod v marketingu ...* Dostupné z WWW: <<http://www.regiony24.cz/15-71165-soud-zacal-rozpletat-mnohamilionovy-podvod-v-marketingu-...>>

Toto jsou všechny informace, které k Pavle z veřejných zdrojů máme. Jediným dalším faktem je, že i ona již byla pravomocně vrchním soudem odsouzena k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání šesti let.

Praha - podvodně získala společně s od ... téměř ... miliónů korun a půjde za to na šest let do vězení. Rozhodl o tom dnes pražský vrchní soud, který tak potvrdil prvoinstanční verdikt. ... udělil soud již dříve šestiletý trest. Dnešní rozsudek je pravomocný.

"Výši trestu ovlivnila skutečnost, že trestná činnost byla páchána promyšleně a kvalifikovaným způsobem" uvedl pro ČT státní zástupce Ženy od počátku roku 2006 do září 2008 vystavovaly falešné faktury za ... služby, které však firmě nikdy neposkytly. Peníze si pak mezi sebou rozdělily.

... pracovala ... v oddělení Podle prvoinstančního soudu nejspíše celý plán s fiktivními fakturami vymyslela. Vystavovala je na jméno ..., které zároveň firma posílala požadované peníze. Částky, které si ženy účtovaly, se pohybovaly od desítek po stovky tisíc. ... faktury také opatřovala razítkem ... a naskenovala na ně podpis šéfa svého oddělení.

Obě ženy se k podvodům s fakturami přiznaly, zároveň se však snažily svalit větší podíl viny jedna na druhou. Na tom, že se na výši škody nemalou měrou podílel i nedokonalý a chaotický systém proplácení faktur v ..., se shodli právníci obou žen i státní zastupitelství. Firma už proto zpřísnila kontroly. "Faktury se přiřazují k jednotlivým smlouvám, a pokud není na daný obchod uzavřena smlouva, proplácení takové faktury je prakticky nemožné" řekl pro ČT mluvčí⁴³

⁴³ ČT24 [online]. 2010-03-03 [cit. 2010-03-05]. *Krimi*. Dostupné z WWW: <<http://www.ct24.cz/domaci/krimi/82726-soud-potvrdil-zene-6-let-za-to-ze-od-...-vylakala-...-milionu/>>.

6. ZÁVĚR

Ve své bakalářské práci jsem v úvodu především definoval a vymezil pojmy vztahující se k hospodářské kriminalitě, pozastavil se nad jejím historickým vývojem od změny politického zřízení v našem státě, příčinami a faktory ovlivňujícími její vznik a to i z pohledu pachatele. Uvedl jsem trestní kodexy k tomuto druhu kriminality se vztahující společně s významy při ochraně společnosti před jejími dopady. Dále jsem nastínil skutky z této oblasti, které dle mého názoru nejvíce trápí naši společnost.

Toto vše bylo nezbytné uvést k proniknutí do oblasti a následnému přesunutí se až k samotnému profilu pachatele hospodářské trestné činnosti, jeho obecnému přiblížení, podmínkám vzniku profilu a uznávaným postupům stanovování profilů.

Profilování pachatele hospodářské trestné činnosti se odráželo také v případové studii, kdy však již nelze hovořit o vyústění v přesné a konkrétní praktické poznatky, neboť dle mého názoru do této oblasti zásadně zasáhl zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů a nelze tak již zveřejňovat informace, které nepocházejí z běžně přístupných zdrojů a které jsou v předmětném případě nedostatečné, ale i tak z porovnání jejich profilů můžeme určit jednoznačné rozdíly. V případě Marty šlo o pachatelku z nitra poškozeného subjektu, uvědomující si plně své jednání po celé období páchaní trestné činnosti, pravděpodobně motivovanou touhou po zisku a s využitím mezer v hospodářských a kontrolních mechanismech poškozené společnosti. Pavla stála vně napadené firmy, byla poháněna psychickou poruchou projevující se hráčskou závislostí a využívající živnostenskou činnost k pokrytí původu zisku z trestné činnosti pocházejícího.

I přes uvedená omezení byla předkládaná práce přínosem pro můj profesní život, kdy mi pomohla získat jiný pohled na předmětnou trestnou činnost a pachatele hospodářské kriminality, kdy teď pro mne bude snazší vcítit se do pachatelova nitra, psychiky, uvažování, jednodušeji vykreslit jeho profil ze získaných informací a tedy i přesně a s časovou úsporou pachatele hospodářské trestné činnosti ustanovit. V tomto směru je mým velkým přáním, aby má práce byla přínosem i pro další subjekty, které se s ní setkají.

SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ

Literatura

1. CHMELÍK, Jan. HÁJEK, Pavel. NEČAS, Stanislav. *Úvod do hospodářské kriminality*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005. 167 s. ISBN 808689813X.
2. KUČHTA, Josef, et al. *Hospodářská trestná činnost*. Brno: Masarykova univerzita, 2007. 111 s. ISBN 9788021042568.
3. NOVOTNÝ, Oto, et al. *Kriminologie*. Praha: ASPI, 2008. 527 s. ISBN 9788073573775.
4. OUTLÁ, Veronika, et al. *Právo Evropské unie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2006. 388 s. ISBN 80-86898-97-0.
5. ŠÁMAL, Pavel, et al. *Podnikání a ekonomická kriminalita v ČR*. Praha: Právo a hospodářství (C.H. Beck), 2001. 776 s. ISBN 8071794937.

Internet

6. Celní správa České republiky [online]. 6.5.2008 [cit. 16.12.2009]. *Celníci a policisté při operaci ASTOR zlikvidovali další nelegální továrnu na cigarety*. Dostupné z WWW: <http://www.celnisprava.cz/cz/tiskove-zpravy/2008/Stranky/080506-operace-astor.aspx>.
7. ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Finanční zločinci*. Psychologie dnes [online]. 26.9.2006, 10, [cit. 2010-03-09]. Dostupný z WWW: <http://www.portal.cz/casopisy/pd/archiv/financni-zlocinci/20177/>>.

8. KPMG [online]. 2007 [cit. 2010-02-16]. *Profil typického pachatele podvodného jednání – průzkum 2007 (shrnutí)*. Dostupné z WWW: http://www.kpmg.cz/czech/images/but/CZ_Profil-pachatele_2007.pdf.
9. KOLÁŘOVÁ, Jana. Blog.iDNES.cz [online]. 18.7.2008 [cit. 2010-03-09]. *Proč politici kradou*. Dostupné z WWW: <http://kolarova.blog.idnes.cz/c/43020/Proc-politici-kradou.html>.
10. Machiavelli In Wikipedia : the free encyclopedia [online]. St. Petersburg (Florida) : Wikipedia Foundation, 14.10.2005, 21.1.2010 [cit. 2010-03-10]. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Machiavelli>>.
11. Mvcr.cz [online]. 2009 [cit. 2010-01-21]. Ministerstvo vnitra České republiky. Dostupné z WWW: <http://www.mvcr.cz/soubor/zprava2008-pdf.aspx>.
12. NÁDOBA, Jiří. *Daňový ráj: diskrétní přístav pro české boháče*. *Hospodářské noviny* [online]. 2007-5-29, 29/5/2007, [cit. 2010-01-21]. Dostupný z WWW: http://hn.ihned.cz/c3-21255920-500000_d-danovy-raj-diskretni-pristav-pro-ceske-bohace.ISSN-1213-7693.
13. Newton I.T. [online]. 21.6.2010 [cit. 2010-02-26]. *Archiv Mladé fronty DNES*. Dostupné z WWW: <http://archiv.newton.cz/mf/2005/06/21/7cacb0de4dcf88c4609bc7ebe2a2c3e1.asp>.
14. POLIŠENSKÁ, Veronika. *Profilování pachatelů trestných činů*. *Kriminalistika* [online]. 2008, 4, [cit. 2010-02--16]. Dostupný z WWW: <http://www.mvcr.cz/soubor/2008-04-polisenska-profilovani.aspx>.
15. PriceWaterhouseCoopers [online]. 2010 [cit. 2010-03-10]. *Hospodářská kriminalita v období hospodářské krize*. Dostupné z WWW: http://www.pwc.com/cs_CZ/cz/hospodarska-kriminalita/celosvetovy-pruzkum-hosodarske-kriminality-2009-cz.pdf.

16. PUCI, Markéta. Krimidoma.cz [online]. 03.03.2010 [cit. 2010-03-09]. Podvodem obraly dvě ženy ... o ... milionů. Dnes je čeká soud. Dostupné z WWW: <http://www.krimidoma.cz/detail.php?id=14020>.
17. Regiony24.cz [online]. 25.11.2009 [cit. 2010-02-14]. Soud začal rozplétat mnohamilionový podvod v marketingu Dostupné z WWW: <http://www.regiony24.cz/15-71165-soud-zacal-rozpletat-mnohamilionovy-podvod-v-marketingu-...-....>
18. Řev přírody [online]. 6.4.2006 [cit. 2010-02-18]. Machiavelistická inteligence. Dostupné z WWW: <http://www.revprirody.cz/data/0406/machiavelli.htm>.
19. SCHEINOST, Miroslav. Pojetí organizovaného zločinu a jeho vztah k dalším kategoriím kriminality. *Kriminalistika [online]*. 2004, 4, [cit. 2010-01-16]. Dostupný z WWW: http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/kriminalistika/2004/0404/scheinost_info.html.
20. Soud potrestal dvě ženy za podvody v ... šestiletým vězením. Regiony24.cz [online]. 2009-12-10, 344/2009, [cit. 2010-12-16]. Dostupný z WWW: <http://www.regiony24.cz/15-72454-soud-potrestal-dve-zeny-za-podvody-v-...-sestiletym-vezenim>.
21. Transparency International Česká republika [online]. 30.5.2008 [cit. 2010-12-17]. Zpráva o provozu protikorupční linky 199. Dostupné z WWW: http://www.transparency.cz/pdf/199_report_01.pdf.

Zákon

22. Česká republika. 40 ZÁKON ze dne 8. ledna 2009 trestní zákoník. In Sbíрка zákonů, Česká republika. 2009, 11.